

De Fruit en Groenteveiling te Poeldijk

Een industrieel gebouw met een fraai gedecoreerde toren

In de rubriek 'De Westlander en zijn moNument' staan karakteristieke en herkenbare bouwwerken in Westland centraal. Zowel het verleden als het heden worden in deze artikelen belicht; vandaar 'moNument'. Deze veiling is van de hand van architect Eisso Reitsema, die meer dan architect was. Een verkorte versie van dit artikel stond in Het Hele Westland van 5 juni 2019.

door Piet van der Valk

Op de kruising van de Monsterseweg en de Nieuweweg staat een opvallend Rijksmonument dat lang een centrale functie voor de Poeldijkse tuinders vervulde. Dit deel van de Fruit en Groenteveiling werd pas in 1929 gebouwd. Toen bestond het gebied van en om deze veiling uit meer water, dan land, c.q. gebouwen. De aanvoer van tuinbouwproducten ging in die tijd voor het overgrote deel per schuit, terwijl voor de afvoer ook gedeeltelijk gebruik werd gemaakt van de stoomtram. Het aanbod op deze veiling werd zo

De eerste bebouwing aan de Nieuweweg Foto: HAW

veel als mogelijk rechtstreeks door middel van doorvaart voor de klok gebracht. De tuinder voer met de schuit en de te verkopen producten tussen de veilingklok en de kopertribune door en zo kwam op dat moment de koop toen tot stand.

De gebouwen

Het gebouw waar we hier op doelen is het roodkleurige gemetselde gebouw met dakpannen waarbij op de oostelijke hoek een opvallende en tevens gemetselde toren verrees. Dit gebouw was de

Totale Fruit & Groenteveiling met kistenfabriek ervoor Poeldijk Foto: HAW

toenmalige uitbreiding van de veiling, die al sinds 1901 aan de Nieuweweg haar uitstekende bereikbare locatie had gevonden. Toen kreeg men voor 14.000 gulden de beschikking over het eerste gebouw aan de Nieuweweg op 20 are grond. Zie hiervoor de foto's van dit prachtige gebouw met de typische uitstraling van een veilinggebouw, op internet. In 1911 werd besloten om de veiling uit te breiden door er een exportveiling bij te bouwen.

In 1925 werden nog weer pakloodsen gebouwd, een grotere buitenhaven gegraven en een aansluiting op het netwerk van de Westlandse Stoomtram Maatschappij WSM gerealiseerd. Dan in 1928 werd er een perceel grond tussen de veiling en de Monsterseweg gekocht om de hier bedoelde uitbreiding van

Fruit & Groenteveiling Poeldijk Foto: RCE

de veiling te realiseren. De hoofdmassa van de veiling bestond uit het kantoorgedeelte en de veilinghal. Het is ontworpen op een T-vormige plattegrond onder een samengesteld schild- en zadeldak. Het dak werd gedekt met rode verbeterde Hollandse dakpannen. De ongeveer 20 meter hoge beschreven toren heeft lange verticale velden die boven en onder, opgesloten zijn door witte elementen, die werden samengesteld uit grindbeton. Deze zien we ook op de inspringende hoeken van de toren. De rechter zijde wordt sterk bepaald door een uitstekende lage ronde aanbouw. De entree wordt als markant ervaren. Het metselwerk werd in Noors of ketting-verband verwerkt en opgesierd met elementen van grindbeton, voor zowel de constructieve en decoratieve onderdelen. Om het gebouw heen is een gemetselde plint onder een rollaag gemaakt.

De hoofdmassa van de veiling bestond uit het kantoorgedeelte en de veilinghal. Het is ontworpen op een T-vormige plattegrond onder een samengesteld schild- en zadeldak. Het dak werd gedekt met rode verbeterde Hollandse dakpannen. De ongeveer 20 meter hoge beschreven toren heeft lange verticale velden die boven en onder, opgesloten zijn door witte elementen, die werden samengesteld uit grindbeton. Deze zien we ook op de inspringende hoeken van de toren. De rechter zijde wordt sterk bepaald door een uitstekende lage ronde aanbouw. De entree wordt als markant ervaren. Het metselwerk werd in Noors of ketting-verband verwerkt en opgesierd

Bond Westland

Hier vond tevens het bestuur van de Vereniging van Fruit en Groenteveilingen haar onderdak. Deze vereniging stond toen onder voorzitterschap van de bekende Poeldijker Jan Barendse. Deze vereniging is zeer bepalend geweest voor de ontwikkeling van het veilingwezen in het Westland. Later werd deze vereniging omgedoopt in "Bond Westland". En zo mocht het 7 jarige dochtertje van de voorzitter, Nelly Barendse op 19 april 1929 de eerste steen voor deze uitbreiding leggen. Medio september van dat jaar, het gebouw was nog niet geheel opgeleverd, werd ter gelegenheid van het 40 jarig bestaan van Bond Westland, toch een zeer fraaie bloemententoonstelling gehouden. De opening van deze tentoonstelling werd verricht door Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Hendrik. Maar ook Hare Majesteit Koningin Wilhelmina, leden van de Gedeputeerde Staten, leden van de Tweede Kamer, de toenmalige Commissaris van de koningin en veel vooraanstaande politieke figuren bezochten deze tentoonstelling.

Herdenkingssteen foto: PvdV

Architect

De Monsterse architect Eisso Reitsema was verantwoordelijk voor het ontwerp van dit gebouw op deze nog steeds uitstekende locatie. Het ontwerp straalt het zakelijke expressionisme met duidelijke invloeden van de Nieuwe Haagse School uit. De toren zal naast de schoonheid ook wel iets te maken hebben gehad met het Poeljikse gevoel, dat naast de grootste kerk van het Westland, ook een bijzondere veiling diende te worden gebouwd. En dat is gelukt! Reitsema woonde en werkte vanuit het hoekpand op Emmastraat 99 / Vlotlaan 2 te Monster. Het pand aan de Vlotlaan werd in 1991 uitgebreid en vernieuwd, maar het uiterlijk, door de toepassing van hardgebakken, donkere en grove bakstenen, is nog wel goed herkenbaar. De woning aan de Emmastraat 99 is origineel en ziet eruit alsof, het recent pas werd opgeleverd. Zijn ontwerpen vallen dus op door de keuze van de baksteen waaruit buitenmuren werden samengesteld, zoals ook de woning aan de Dijkstraat 12 te Honselersdijk. Uit advertenties in de vroegere Westlandsche Courant uit de jaren rond 1930, weten we dat Eisso

Reitsema op deze wijze de aanbesteding van het gebouw voor zijn opdrachtgevers verzorgde. Dit deed hij onder andere voor een dubbel woonhuis voor dhr. P. van Giessen jr. aan Zuideinde te Naaldwijk.

Aanbesteding

Op Vrijdag 12 Sept. a.s. 11 uur v.m., zal door den ondergeteekende, in het Hotel v. WISSEN te Monster, namens den WelEd. Heer A. A. VAN ROSSUM v. SINOUTSKERKE worden aanbesteed:

Bestek No. 90.

Het bouwen van een WOONHUIS

aan het z.g. Wegje te Monster.

Bestek en teekening verkrijgbaar ad f 4.— (restitutie f 1.—).

2330 E. REITSEMA,
Vlotlaan 2 te Monster.

Ook een woonhuis met pakhuis en garage voor dhr. A. van Haaster aan de Geestweg te Naaldwijk. Verder een woning voor de heer A.A. van Rossum van Sinoutskerke aan het wegje te Monster. En tot slot vonden we ook een kassierskantoor als uitbreiding aan een bestaande woning voor de heer E. Jos Gosschalk aan de Rietdijkstraat te Hoek van Holland. Ook komen we advertenties tegen, waarin Reitsema bouwkvavels aanbiedt aan de Geestweg en aan Dijkweg te Naaldwijk.

VLAARDINGEN Tel. 474 E. Reitsema Architect te Monster Tel. 77 heeft te KOOP aan te bieden een zeer mooi gelegen Bouwterrein voor een enkel of dubbel woonhuis aan den Dijkweg te Naaldwijk.	E. Reitsema Architect te Monster Tel. 77 heeft te KOOP een zeer gunstig gelegen Bouwterrein aan den Geestweg te Naaldwijk. KALFS Borstlappen, Gehakt, Ragout, à fl.— per pond, is voor Uinkwaliteit en prijs een aantrekkelijke aanbieding.
--	---

Advertenties met medewerking van HAW

Lezing

Verder is het interessant om aan te geven dat architect Eisso Reitsema een indrukwekkende lezing gaf op 24 december 1930 over de 'Bouwnijverheid en architectuur in het Westland'. Deze lezing werd gehouden in het nieuwe gebouw van de Naaldwijkse Fruit en Groenteveiling aan de 's-Gravenzandseweg, ontworpen door Adriaan Dessing. Dit gebouw werd vele jaren later verbouwd tot politiebureau en brandweerkazerne en werd verleden jaar gesloopt om plaats te maken voor toekomstige woningbouw en een tijdelijke brandweerkazerne. Deze lezing werd gehouden tijdens de Eerste Westlandse Middenstand- en Industrie Tentoonstelling, een voorloper van de latere WHT. Deze lezing zou nu nog steeds als informatief ervaren worden, over het ontstaan van de vakgebieden architectuur, materiaalkunde, logica en comfort. Het winterweer was toen zeer slecht waardoor veel mensen moesten thuisblijven. De redactie van de Westlandsche Courant besloot gelukkig de lezing te publiceren. Deze lezing werd door mij woord voor woord in de schrijfwijze van toen overgenomen, maar dat voert te ver deze hier integraal op te nemen. Maar het is wel zeer interessant te lezen hoe deze architect de ontwikkelingen van toen in het Westland beschreef. Een kort citaat volgt hierna om aan te tonen dat er in 90 jaar eigenlijk ook weer niet zo veel veranderd is, zoals soms wordt beweerd. In een separate bijlage kunt u de gehele lezing op internet vinden.

En ook in de steden en dorpen van het Westland wordt veel en op velerlei wijze gebouwd. Het land van druiven en tomaten, met z'n uitgebreide tuinderijen en glascultuur, z'n dichte bebouwing en veilingcomplexen, z'n warenhuizen en serres, z'n energieke ondernemers en nijvere bevolking toont dat ook hier in niet geringe mate het bouwambacht op den voorgrond treedt. Wie veel verkeert op onze Westlandsche wegen, ingesloten door tuindersbedrijven en meer sporadisch voorkomende boerderijen, leidend door dichtbebouwde dorpen, zal hulde brengen aan de ondernemersgeest en het doorzettingsvermogen van onze kweekers, waaraan deze streek haar grooten vooruitgang en bloei, haar bekendheid in binnen- en buitenland te danken heeft. In zulk een streek staan bouwnijverheid en de daarbij behorende nevenbedrijven in het teken der ontwikkeling en Vooruitgang.

Status en motivatie en verder

Het veilinggebouw is van algemeen belang vanwege de cultuurhistorische waarde als enig overgebleven veilinghal uit de bloeiperiode van de tuinderijen in de jaren twintig en dertig van de twintigste eeuw, zo verklaart de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed in haar motivatie van dit Rijksmonument. Het gebouw werd zoals dat uit het gemeentelijk register blijkt, op 2 september 2002

als Rijksmonument onder de nummer 525143 in het register van de Rijksdienst opgenomen. De veiling werd na de fusie van een aantal Westlandse veilingen, tot Veiling Noord, verkocht. Van der Arend heeft er tot het faillissement van Arend-Sosef begin 2014 haar kantoor en werkplaats hier gehad. Hierna

heeft het uitzendbureau Axidus er gebruik van gemaakt. Maar sinds begin 2019 staat het pand leeg. Belangrijk is dat het pand in huur of verkoop beschikbaar komt aan nieuwe initiatieven en een nieuw gebruik. Een Rijksmonument dat buiten gebruik is, leeft niet en zal langzaam in verval raken. We hopen dat we op deze toch schitterende locatie snel weer levendigheid treffen.

Wilt u reageren dit artikel of bent u bezitter of bewoner van een monument?

Mail dan naar pamvdvalk@gmail.com. Deze rubriek kwam tot stand in samenwerking met de Monumentencommissie van gemeente Westland. Bronnen: Internet, de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, Historisch Archief Westland en Museum Westland.

De belangrijke kenmerken van dit Rijksmonument

Foto: PvdV